

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PÓDPORNE JEDNOTE

Rudniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone: Rockwell 2-4904

LETO—YEAR XLII Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879 CHICAGO 23, ILL., PETEK, 14. JULIJA (JULY 14), 1950 Subscription \$8.00 Yearly STEV.—NUMBER 136
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918

Korejske čete prodirajo na centralni fronti

Približale so se ameriškim pozicijam pri Taejonu. Komunisti okupirali Chochiwon in obkročili ameriške čete. General Walker prevzel poveljstvo ameriške armade v Koreji

Tokio. — Glavni stan generala MacArthurja poroča, da kolone armade severne Koreje prodirajo na centralni fronti v smeri Hamchanga in Taejona, kjer je sedež poveljstva ameriških čet. Okupirale so Chungju, Tanyang in več drugih naselbin.

Ameriške čete so bile pogane čez reko Kum, ko so komunisti prebili ameriško bojno linijo ob tej reki. Zasedli so mesto Chochiwon, 20 milj severozapadno od Taejona, in obkročili ameriške čete. Dva mostova na reki Kum so Američani razdejali pred umikom. Poročilo ne omenja ameriških izgub, ki so najbrže velike.

Besednik poveljstva ameriške oborožene sile je dejal, da je bil umik čet na južno stran reke Kum težavna vojaška operacija. Američani so se morali umakniti pred korejskimi oklopnimi kolonami. Komunisti so zdrobili odpor ameriških čet pri Chochiwonu v sredo zjutraj in zasedli mesto.

Komunistična oklopna kolona sedaj prodira proti Kongju, strateškemu mestu, ki leži 15 milj južnozapadno od Chochiwona. Komunikacije iz glavnega stana generala MacArthurja priznava, da Američani niso kos močni oboroženi sili sovražnika. Ameriške čete so zasedle nove pozicije po umiku čez reko Kum. Znamenja so, da se bodo morali Američani spet umakniti pred sovražnikom.

Proti Taejonu prodirajo enote komunistične divizije. Tankovske kolone utirajo pot diviziji v južni smeri. Neki ameriški častnik se je pritožil, da se Američani ne morejo boriti s puškami proti tankom.

Radijsko poročilo iz Pyongyanga, glavnega mesta severne Koreje, pravi, da je bilo 700

Prisege uradnikov avtne unije

Odločitev članov generalnega sveta

Detroit, Mich. — Člani generalnega sveta največje krajevne avtne unije so odločili, da morajo vsi uradniki in reprezentanti te unije podpisati zapriseženo izjavo, da niso komunisti. Ta unija ima 65.000 članov, uposlenih v tovarnah Ford Motor Co. v Dearbornu. Ponaša se, da je največja krajevna unija na svetu.

Uradniki mednarodne avtne unije so podpisali zapriseženo izjavo, da niso komunisti v soglasju s provizijo Taft-Hartleyevega zakona. Zakon ne zahteva takih izjav od uradnikov in reprezentantov krajevnih unij.

Predsednik krajevne avtne unije je Carl Stellato. On je dejal, da je njegova unija prva, ki se je odločila za tako akcijo. Odločitev je padla na viharni sednici generalnega sveta.

Zadevno resolucijo, ki je bila sprejeta s 75 proti 63 glasovom, je predložil Stellato. Sprejetje se smatra za zmago Walterja Reutherja, predsednika mednarodne unije. On je podpiral Stellata, ko je kandidiral za predsednika krajevne unije. Trdi se, da imajo levicariji močan vpliv v krajevni uniji.

Resolucija določa, da morajo uradniki in reprezentanti položiti zapriseženo izjavo, da niso komunisti, do 1. avgusta. Ako se bodo uprli, bodo izločeni iz uradov.

Garancija ameriških investicij

Oskubljen načrt sprejet v kongresu

Washington, D. C. — Nižja kongresna zbornica je sprejela oskubljen načrt glede garancije ameriških investicij v tujini, ki naj bi omogočile dvig ekonomije in v zaostalih deželah.

Garancije se bodo na podlagi sprejetega načrta aplicirale le na podjetja, ki ne bodo konkurirala z ameriškim blagom na tržiščih. Držale bodo le v onih deželah, ki bodo sklenile pogodbe z Ameriko.

Načrt se nanaša na četrto točko Trumanovega programa, ki določa ameriško pomoč zaostali in nerazvitem deželam, da bodo lahko dvignile življenjski standard svojih prebivalcev. V nižji zbornici je bil sprejet s 195 proti 151 glasovom.

Pred glasovanjem je kongresnik Wolcott, republikanec iz Michigana, predlagal, naj se načrt vrne kongresnemu odseku v svojo revizijo. Njegov predlog je bil zavrnjen. Ako bi bil sprejet, bi bil načrt pokopan.

Senator za prelom odnošajev z Rusijo

Konresnik predlagal vrženje atomske bombe na severno Korejo

Washington, D. C. — Senator McGarran, demokrat iz Nevade je predlagal, naj Amerika takoj pretrga diplomatske odnošaje s Sovjetsko unijo in vsemi državami v sovjetski sferi vpliva. On je obdolžil Rusijo, da je provokirala vojno v Koreji. McCarran je znan kot zagovornik španskega diktatorja Franca in je že večkrat predlagal, naj mu Amerika da veliko posojilo. Naglašal je, da je Franco neizprosen sovražnik komunizma in bi lahko pomagal Ameriki v borbi proti komunističnim državam.

“Ameriška vlada naj takoj pretrga diplomatske odnošaje s Sovjetsko unijo in njenimi satelitkami,” je dejal McCarran. “Naj dostavim, da prelom odnošajev ne bi bil korak v vojno, Amerika naj bi demonstrirala s prelomom, da je za pomoč vsem državam, ki se bore proti komunizmu.”

Udarci, katere dobiva ameriška armada na korejski fronti so alarmirali senatorje in kongresnike. Vznemirjajo jih tudi poročila iz Londona, da hoče biti Velika Britanija nevtralna v konfliktu. Delavska vlada premijerja Attleeya je že izjavila, da ne bo branila Formoze, kamor je pobegnila kitajska nacionalistična vlada, ako jo bodo invadirale kitajske komunistične sile.

Kongresnik Bentsen, demokrat iz Texasa, je predlagal, naj ameriški letalci vržejo atomske bombe na mesta v severni Koreji. Pozval je predsednika Trumanu, naj opozori voditelje severne Koreje, da bodo atomske bombe vržene na mesta, če se komunistične sile ne bodo umaknile iz južne Koreje.

Podaljšanje kontrole najemnin v Chicagu

Chicago. — Mestni svet je sprejel resolucijo, da se federalna kontrola najemnin podaljša v Chicagu do 30. junija prihodnjega leta. Zakon, ki je bil sprejet v kongresu prejšnji mesec določa podaljšanje kontrole najemnin do 31. decembra tega leta, toda vključuje tudi provizijo, da uprave posameznih mest lahko podaljšajo kontrolo za nadaljnjih šest mesecev. Resolucija je bila na seji čikaškega mestnega sveta sprejeta s 44 proti dvema glasovoma.

UNIJE ZAHTEVAJO BESEDO V MOBILIZACIJI

Podali so skupno izjavo po konferenci s Symingtonom

Washington, D. C. — Voditelji unij so povedali vladi, da mora vsak načrt vojne mobilizacije vključevati provizijo o reprezentaciji organiziranih delavcev. Unije hočejo imeti besedo, ne pa vloge svetovalec.

Voditelji so se sestali z W. S. Symingtonom, načelnikom federalnega zaščitnega odbora, v čigar območje spadajo viri narodnega bogastva. Izjavili so, da so proti metodam prisiljene mobilizacije bogastva dežele v slučaju izbruhov vojne. Naglasili so, da bi se prostovoljna akcija v obliki kooperacije izplačala, ker bi zvišala delovno sposobnost in voljo do dela, in opozicijo proti rekrutaciji delavcev.

S Symingtonom so se sestali voditelji unij Ameriške delavske federacije, Kongresa industrijskih organizacij, železničarskih bratovščin, rudarske unije UMWA in drugih neodvisnih unij. Po zaključeni sestanku so objavili skupno izjavo.

William Green, predsednik ADF, je govoril v imenu unijških voditeljev. Neki reporter, ki je opazil soglasje med voditelji konkurenčnih unij, je hotel vedeti, ali je to uvod v enotnost organiziranih delavcev. Odgovoril mu je Arthur Goldberg, glavni pravni svetovalec CIO. “Izjava govori sama zase,” je dejal. ADF in CIO sta storila nov korak za doseg dogovora glede združitve obeh organizacij.

Sestanka se nista udeležila Philip Murray, predsednik CIO, in John Lewis, predsednik rudarske unije. Murray se ni udeležil, ker še ni okreval od bolezni. Lewis se je v zadnjem momentu premislil in ni prišel na sestanek, poslal pa je na staneček tri glavne uradnike unije.

Prominentne osebe so bile v delavski grupi, med temi Walter Reuther, predsednik avtne unije; George Meany, tajnik-blagajnik ADF; George M. Harrison, predsednik bratovščine železniških klerkov; G. E. Leighty, predsednik odbora železniških bratovščin; James B. Carey, tajnik-blagajnik CIO, in predsedniki drugih unij. Symington je kot načelnik zaščitnega odbora svetovalec predsednika Trumanu. On je povabil voditelje unij na konferenco. Po zaključeni je izjavil, da je zadovoljen z rezultatom in naznanil, da je bila konferenca konstruktivna.

Obnova produkcije umetnega kavčuka

Washington, D. C. — Korporacija za rekonstrukcijo financ je naznanila, da bodo tri vladne tovarne obnovile produkcijo umetnega kavčuka, kar bo omogočilo zvišanje produkcije za 80.000 ton letno. Te tovarne so v Port Nechesu, Tex., Houstonu, Tex., in Baton Rougeu, Fla. Vlada sedaj obratuje 15 tovarn umetnega kavčuka.

Obnova pogajanj o reviziji pogodbe

London. — Velika Britanija je naznanila, da bo skušala obnoviti pogajanja z Egiptom glede revizije obrambne pogodbe, ki je bila sklenjena l. 1936. Obnovo pogajanj ovirajo nesoglasja. Egipt hoče, da Velika Britanija prizna oblast kralja Farouka v Sudanu, strateški pokrajini, katero sedaj vladata skupno obe državi. Dalje zahteva odpoklic britskih čet iz krajev ob Sueškem prekopu. Egipski premier Mustafa Nahas je odpotoval v Pariz. Od tam je odpotoval v London, kjer bo imel razgovore s člani Attleeyeve vlade.

Senat pokopal Trumanov načrt

Obstrukcija republikancev in diksokratov

Washington, D. C. — Senat ni hotel preprečiti obstrukcije, s katero so zapretili demokrati iz južnih držav, proti Trumanovemu načrtu poštevne uposlavitve. S tem je bil načrt v bistvu pokopan na sedanjem zasedanju kongresa.

Ko je senator Lucas, demokrat iz Illinoisa in vodja demokratske večine, skušal omejiti govorne diksokratov, je naletel na opozicijo. V sredo je 55 senatorjev glasovalo za omejitve debate, 33 pa proti. Dvotretjinska večina glasov je potrebna za omejitev debate.

Senat je demonstriral, da ni za omejitve debate. Ako bi se nadaljevala, bi se morda opozicija fizično in mentalno izčrpala. Senatorji, alarmirani zaradi kritične situacije v Koreji, nimajo volje za tako borbo.

Lucas je argumentiral, da bi moral senat sprejeti Trumanov načrt. Amerika bi s tem dokazala svetu, da je proti ekonomski diskriminaciji svojih državljanov zaradi vere, plemena ali narodnostnega porekla. Njegov argument je naletel na gluha ušesa. Lucas je opozoril opozicijo na dejstvo, da se ameriški fantje vseh plemen in ver borijo za svojo deželo na korejski fronti. Dosegel ni ničesar. Koalicija diksokratov in republikancev je zmagala in pokopala Trumanov načrt.

Japonski vojaški častniki pomiloščeni

Tokio. — General MacArthur je pomilostil sedem japonskih vojaških častnikov, ki so bili na obravnavi spoznani za krive vojnih zločinov in obsojeni na smrt. Kazen jim je znižal na dosmrtno ječo. Med častniki so trije generali, dva polkovnika in dva stotnika. Obsojeni so bili na smrt, ker so ukazali obglavljenje ujetih ameriških letalcev l. 1945.

Britski letalonosec odrinil v japonsko vodovje

Singapor. — Britski letalonosec Unicorn je odplul iz te luke v japonsko vodovje. Od tam bo odrinil proti Koreji, kjer so enote britske bojne mornarice. Te so na razpolago ameriškomu generalu MacArthurju, poveljniku oboroženih sil v južni Koreji.

Albanija dobila novo vlado

Tirana, Albanija. — General Enver Hodža je formiral novo vlado, v kateri je obdržal pozicijo predsednika. On je tudi zunanji in obrambni minister. Prejšnja vlada je resignirala, ko je parlament revidiral ustavo. Hodža je dejal, da je Albanija država delavcev in kmetov, dejanska ljudska republika.

Davčna struktura ne bo spremenjena

Washington, D. C. — Trumanova administracija se je zaradi vojne v Koreji izrekla proti reviziji davčne strukture in dobila je oporo v kongresu. Senator Taft, republikanec iz Ohia, je predlagal znižanje davkov na korporacije, potem pa je umaknil predlog. Kongres je zavzel stališče, da je treba davke zvišati, ne znižati, ker se je Amerika zapletla v korejsko civilno vojno.

Rekrutacija bolničark za armado

Washington, D. C. — Besednik obrambnega departamenta je naznanil priprave za rekrutacijo bolničark v armado. Vrste bol-

Kominforma poostrila propagando proti Jugoslaviji

Radiopostaja v Budimpešti trdi, da Amerika pošilja orožje v Jugoslavijo. Ogrski notranji minister proglasil obmejni pas za prepovedano ozemlje

Belgrad. — Propaganda Kominforma proti Jugoslaviji se je poostrila v zadnjih desetih dneh. Kominforma trdi, da ameriško orožje prihaja iz Avstrije v Jugoslavijo in da ameriški inženirji gradijo vojaška letališča v Jugoslaviji v zvezi s pripravami za napad na Rusijo.

Radiopostaja v Budimpešti je nedavno naznanila, da premier Tito dobiva ameriško orožje iz Avstrije. To vključuje tudi tanke. Vse radijsko omrežje Kominforme širi ta poročila vsak večer v mnogih jezikih. Radiopostaja v Sofiji je v sredo ponovno izrekla obdolžitve, da se Jugoslavija spreminja v veliko ameriško vojaško in letalsko bazo.

Te obdolžitve in trditve lahko postanejo preteza za vojaško akcijo Sovjetske unije ali njenih satelitov proti komunističnemu režimu premierja Tita. Povzročile so vznemirjenje v zapadnih krogih.

Borba, glasilo jugoslovanske komunistične stranke, je objavila članek s trditvijo, da Kominforma s svojo propagando podžiga vojno razpoloženje in psihozo v Bolgariji, Romuniji in na Ogrskem. Avtor članka je Petkovič, dopisnik Borbe.

Petkovič pravi, da se bolgarske vojaške motorne enote zbirajo pri Sofiji in pripravljajo za odhod proti jugoslovanski meji. Opremljene so z modernim orožjem.

Romunija je oklicala policijsko stanje v krajih ob jugoslovanski meji. Ogrski notranji minister je nedavno proglasil obmejni pas ob Jugoslaviji za prepovedano ozemlje. Ogrska zaščitna policija kontrolira vse naselbine med Donavo in Tiso, 60 milj širok pas ozemlja med rekama. Pot preko tega ozemlja vodi v Jugoslavijo. Policija je udeležena v veliki čistki. Na tem ozemlju biva jugoslovanska manjšina. Petkovič trdi, da je policija aretirala veliko število Jugoslovancev in jih odvedla v zapore. Življenjski pogoji v ogrskih krajih, v katerih so Jugoslavlani, so neznojni. Širijo se govorice, da bodo Jugoslavlani deportirani v Rusijo.

Ogrske vojaške enote so ude-

Spopad med stavkarji in stavkokazi

Muncie, Ind. — Pred tovarno Borg-Warner Corp. so se spopadli stavkarji in stavkokazi. Stavkokazi so se skušali prebiti skozi piketno linijo, da bi prišli v tovarno, in sledil je spopad, v katerem je bilo več stavkarjev in stavkokazov ranjenih.

Deževni nalivi povzročili veliko škodo

Omaha, Neb. — Silni deževni nalivi so povzročili veliko škodo v okraju McCook v bližini meje države Kansas. V dvanajstih urah je padlo osem palcev dežja. Potoki so prestopili bregove in zalili polja v Danburyju ter uničili pridelke. Narastle vode so razočale del proge železnice Burlington. Pet oseb je utonilo.

ničark so se zredčile po zaključitvi druge svetovne vojne. Obrambni departament je naznanil da je bila že poslana skupina vojaških zdravnikov in bolničark na korejsko fronto za oskrbo ranjenih ameriških vojakov.

ležene v manevrih v bližini jugoslovanske meje. Te imajo ruske tanke in drugo orožje. Čez 3.000 ljudi je bilo izgnanih iz vasi v bližini jugoslovanske meje.

Jugoslavija je tudi razglasila devet milj širok obmejni pas za prepovedano ozemlje. Vsaka oseba v tem pasu mora imeti identifikacijsko karto. Oni, ki hočejo obiskati ta pas, morajo prej dobiti posebno policijsko dovoljenje.

Lie še podpira kitajske komuniste

Ruska kritika ni spremenila njegovega mnenja

Lake Success, N. Y. — Trygve Lie, generalni tajnik Združenih narodov, je ponovno naznanil, da je za sprejetje komunistične Kitajske v svetovno organizacijo kljub vojni v Koreji in dejstvu, da je varnostni svet s sprejetjem resolucije sankcioniral ameriško vojaško intervencijo v Koreji. On je tudi predlagal pogajanja med zapadnimi državami in Sovjetsko unijo v interesu končanja vojne v Koreji in vzpostavitve miru.

Očitno je, da ruska kritika ni spremenila mnenja tajnika Združenih narodov. Literarna Gazeta, glasilo organizacije sovjetskih pisateljev, je objavila članek z ostro obsodbo Liejeve vloge v korejski civilni vojni. Izjavila je, da je desničarski socialist, strahopetec, podprenik in orodje Wall Streeta, ameriških imperialistov in agresorjev ter predsednika Trumanu, ki je odredil vojaško intervencijo v prilog južni Koreji.

Liejev termin kot tajnika Združenih narodov bo potekel 1. februarja prihodnjega leta. Njegova letna plača je \$55.000. Rusija lahko prepreči ponovno nominacijo in izvolitev Lieja za tajnika Združenih narodov. Sovjetska delegacija bojkotira se je vseh odborov Združenih narodov, v katerih ima reprezentacijo nacionalistična Kitajska, od januarja.

Besednik Združenih narodov je dejal, da Lie še vedno in kljub vojni v Koreji zagovarja in vztraja pri mirovnem programu, katerega je predložil vladnim uradnikom v Washingtonu, Parizu, Londonu in Moskvi in vsem državam v svetovni organizaciji. Lie je tudi predlagal nove razgovore med zapadnimi državami in Rusijo o vseh fazah mrzle vojne. Dva dni po izbruhu vojne v Koreji je Lie izrazil upanje, da bo komunistična Kitajska sprejeta v svetovno organizacijo pred zasedanjem generalne skupščine Združenih narodov v septembru.

Moskva. — Sovjetska vlada je izjavila, da je resolucija, sprejeta na seji varnostnega sveta, da pridejo sile Združenih narodov v južni Koreji pod poveljstvo ameriškega generala MacArthurja, nelegalna. Te sile se sedaj bore proti korejskim komunistom pod zastavo Združenih narodov.

Sovjetska vlada pravi, da je zastava Združenih narodov krinka za direktno ameriško agresijo proti korejskemu ljudstvu. Izjava je odgovor tajniku Združenih narodov Lieju, ki je obvestil Kremlin o akciji varnostnega sveta. Objavila jo je Tass, uradna ruska časnika agentura.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.
Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselebin

Glas iz Los Angelesa

Los Angeles, Calif. — Zopet sem se namenil napisati nekaj vrstic v Prosveti, ker to je v resnici delavski list. Na žalost pa moram poročati, da je pri našem društvu nekaj članov, ki nasprotujejo dnevniku. Na zadnji seji se je neki star član izrazil, da ima dnevnik komaj deset naročnikov v Los Angelesu, zato naj bi jednota prenehala izdajati ta list. Ne vem, koliko naročnikov imamo v Los Angelesu, toda dotičnik menda misli, da ker on ni naročen na dnevnik, da ni nihče drugi.

Priporočam vsem članom SNP, ki nimajo dnevnika, da se naročijo nanj in jim ne bo žal. Dnevnik prinaša veliko poučnega čtiva, vesti iz raznih naselebin in mnogo dopisov. Tisti, ki pravijo, da je treba dnevnik prenehati izdajati, naj bi raje pridobili kaj novih naročnikov. Samo pomislite, bratje, koliko potrošite za angleško časopisje. Za angleški list plačate tukaj 7c. To stane že veliko denarja na leto. Da ljudje potrošijo veliko denarja za bogati baronski tisk, za delavsko časopisje pa imajo le malo smisla. Sicer sem tudi jaz naročen na tukajšnji "Daily News", poleg tega pa tudi na dnevnik Prosveto, Enakopravnost in Proletarca. Obdržal bom naše časopise toliko časa, dokler bom mogel. Delegaciji prihodnje konvencije priporočam, da ima vse uvaževanje za dnevnik, kateri vzgaja naše najboljše člane.

Naše društvo 615 SNP bo priredilo veseliko enkrat v mesecu avgustu, in sicer v Hrvatskem domu na 330 So. Ford Blvd., East Los Angeles. Natančno poročilo bo pravočasno objavljeno v Prosveti.

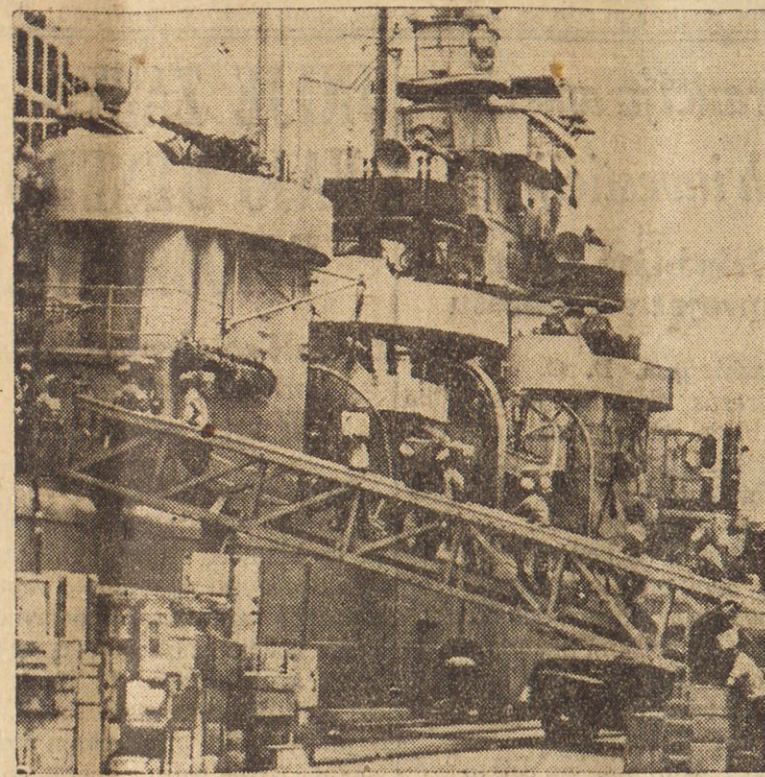
Nekoliko moram odgovoriti na dopis Jakoba Cuznarja, ki je bil objavljen 9. junija t. l. v Glasu Naroda. Glede potresa in slabega vremena, ni tako slabo tukaj, kakor on poroča. V Los Angelesu sem že 6. leto, ali močna potresa še nisem čutil. Nekajkrat smo ga malo občutili, kakor čutimo težki tovorni avtomobil, ki vozi po ulici.

S Cuznarjem se tudi ne strinjам, ko primerja jugoslovansko vladno s Mussolinijevim in Hitlerjevo, češ da zelo brutalno postopa z nekaterimi državljani. Jakob, ne huduj se radi tega, če nekateri državljani dobijo zadeluzni kazni. Nekaj so vsekakor zakrivali, kar se bo zvedelo prej ali slej. Tukaj tudi kaznujejo ljudi in jih izzejejo iz domov. V teku zadnje vojne so vse Japonce izgnali iz njihovih domov. Kdor je kaj zakrivil in če se noče pokoriti vladi, naj trpi.

Sedaj imamo v Los Angelesu priliko slišati našega izvrstnega muzikanta Franka Jankoviča, katerega imenuje "kralj polk". On je vljuden dečko in se ne sramuje svojega materinskega jezika, prav tako ne slovenske pesmi, katero širi med Američani. Jankovič nastopa v Ocean Park Oregon Ballroomu, Lick Pier, vsako sredo in nedeljo večer pa tudi v televiziji, v kateri prireja stare slovenske pesmi v narodnih nošah. Ljudje zelo hvalijo njegovo godbo, prav tako naše narodne plesne. Mnogo Slovencev obiskuje plesišče, kjer igra naš "kralj polk". Prvo sredo, ko je pričel igrati, so se pripeljali fontaški Slovenci z avtobusom. Plesišče je prav nad Pacifiškim oceanom. Jankovič zasluži vse priznanje! Želim mu veliko uspeha. On je tudi član SNP.

pušk), tudi lepo število mitraljezov pa lahkega in težkega topništva ter municije. Če pravilno razumemo, je bilo to rezervno orožje, kajti aktivna vojna armada je štela okrog 100,000 mož in bila že prej oborožena.

Danes je to orožje menda že večinoma v rokah severne armade. To sodimo po tem, ker se je Rheejeva armada v pretežni večini že prve dni sesula, vrgla proč orožje in se umaknila — v kolikor ni bila zajeta ali prešla na severno stran. Vsekakor je pokazala zelo malo volje za boj, in to iz razloga, ker se ni imela za kaj boriti. Povsem drugačno borbenost pa kaže severna armada. Vse to iz razloga, ker je prepojena z revolucionarno miselnostjo, ker se bori za spojitve dežele v enotno državo in za nov družbeni red. O tem se še pogovorimo.

Ameriška bojna ladja Toledo v pristanišču Long Beach, Calif., pred odhodom v Pearl Harbor, Havaji.

Zadnji teden sem Jankoviča peljal v El Cajon k Petru Benedictu. Tam smo se malo okrepčali, potem pa nas je Benedictov sin naložil na njegov avto in smo šli v republiko Mehiko, v neko tamkajšnje mesto, ki je oddaljeno približno 16 milj od San Diega.

To je bil moj drugi obisk v mesecu juniju pri Petru Benedictu. Prvič smo bili z Jovom Parklom in njegovo ženo. Z nami je bila tudi moja žena. Pri Petru, ki je v resnici dobra duša, smo prenočili. Dal nam je vse brezplačno, obenem pa daroval še \$5 za Proletarca, nato sem še jaz priložil \$5 in mislim, da tudi Joe Parkel \$5, torej smo darovali \$15. To je zasluga Petra Benedicta. Kdor obišče California, mu priporočam, da se ustavi pri Benedictu v El Cajonu. On ima na razpolago sobe za prenočišče, restavracijo in točilnico. Peter je tudi član SNP, je mnogo let. Želim mu obilo sreče, kakor tudi njegovi družini!

Tukaj je na obisku tudi poznani "Lindy" Lokar z družino, kakor mi je povedal Frankie Jankovič. On je tudi Clevelandčan. Njegov oče se tu in tam oglasi s kakšnim zanimivim dopisom v Prosveti in Enakopravnosti.

Ob zaključku pa želim mnogo uspeha delegaciji 14. redne konvencije SNP. Priporočam, da delegati dajo vso zaslugbo dnevniku Prosvete in ignorirajo one člane, ki bi radi uničili dnevnik. Če ne bi imeli dnevnika, bi nasprotniki jednote kaj hitro prišli do moči.

Frank Matyazich

Resnica v oči bode!

Chicago, Ill. — Vsem članom SNP, ki so čitali moj odgovor na "uradno" poročilo, ki ga je Mary Prasnkar predložila gl. odboru SNP, je znano, da sem se pri svojem odgovoru natančno držal točk, ki jih je sama omenila v "uradnem poročilu" in sem se pri tem tudi poslužil njenih lastnih besed. Ker v njenem zadnjem dopisu "Odgovor na dopis in malo pojasnila", ki je bil objavljen v Prosveti dne 23. junija t. l., Mary Prasnkar ni mogla zavrniti dejstev, ki so bili podlaga mojega prvega odgovora — o vsem tem ni ona do danes niti ene same besedice omenila — zato moramo priti do zaključka, da so bili podlaga mojega odgovora njej nepristranska dejstva resnice. Njen molk o vsem tem je dalje tudi najboljši dokaz, da se moj odgovor nikakor ne more tolma-

čiti ali pa razumeti kot kakšna "natolcevanja" proti njeni osebi. Iz vsega zgoraj omenjenega sledi, da njen zadnji dopis sploh odgovor ni na mojo kritiko.

Kaj je bil torej namen njene dopisa? Očividno navadni osebni napad name, in sicer iz osebnega maščevanja, "češ, mu bom že pokazala, kdo sem jaz!"

Njen "dopis" je za vse člane jednote in Sansa ter njihovih prijateljev neprecenljive važnosti, kajti v njem se je Prašnikarjeva javno pokazala pred nami — v luči resnice — kakšna je in kakšno je bilo njeno razpoloženje, ko je pisala "dopis". Tudi besede, ki se jih ona poslužuje tako prosto in brezvarnostno v njenem dopisu, morajo imeti svoj izvir samo v onem delu možganov, kjer se nahaja sedež sovraštva, hudomušnosti, zavajanja in drugih slinih pojavov, ki končno tvorijo moralno vrednost in značaj človeka. Ker je ona bila med vsemi poročevalci o stari domovini edina, ki je našla tam vse črno, narobe in ničvredno, zato bom spodaj malo analiziral njen "dopis".

Mary Prasnkar piše:

1) "... da se takih kot sem jaz ona ne bo ustrašila, če jih pride en bataljon v Penno."

Odgovor: To imaš prav, Mary; toda povej nam zakaj se Ti je bilo treba posluževati teh besed, ki nimajo nikaže zveze z mojim odgovorom na tvoje "uradno" poročilo? Znano pa nam je vsem, da se nedostojnih izrazov javno poslužuje navadno le oseba, ki se je vjela v mrežo svojih lastnih laži in kadar se čuti, da je "cornered".

2) "... da je v starem kraju obiskala le brate in sestre članov jednote v Penni, ki so vsi zanesljivi in pošteni, in da si ona ne bi mogla niti misliti (?), da bi oni tam (?) bili slabši od tukajšnjih sorodnikov in da so ji povedali (?), ko jih je obiskala, da ni bil nobeden tistih kolaborator (?) ali izdajalec slovenskega naroda in da so bili vsi pošteni ljudje."

Odgovor: Tov. Louis Adamič in pred kratkim M. Medvešek in drugi so nas obvestili, da je bilo mnogo družin in jih je še danes, med katerimi je bilo nesoglasje, če bi bilo bolje kolaborirati z okupatorjem ali pa se mu upreti. Tako se je dogodilo, da so večkrat ljudje delali "business" z okupatorji, medtem ko so se njihovi sinovi in hčere pridružili partizanom, katerim so pripomogli doseči končno zmago nad okupatorji in svobodo, za dosego katere so doprinesli mnogo neverjetnega trpljenja in nešteto žrtev. Nedvomna resnica pa je dejstvo, ki ga vse osebe kot je M. P. v Ameriki in stari domovini ne bodo mogle zatajiti, da je nad petsto fantov in deklet, vsi partizani, bilo umorjenih v Begunjah, kjer so tudi pokopani in to le radi tega, ker se niso udali okupatorju. Samo o teh lahko pozitivno mi tukaj v Ameriki in oblasti v Jugoslaviji rečejo, da niso bili kolaboratorji.

3) "... da, ako sem bil res

(Dalje na 3. strani.)

Po 22 letih na obisku v rojstni domovini

Milan Medvešek

79.
Razburkani valovi Atlantika so se polagoma umirili in potniki so drug za drugim prihajali na palubo in se greti na gorkem soncu. Zavladovalo je splošno razpoloženje. Z rojakom Divjakom sva si umislila igro "Rihrtarja biti". Kaj hitro se je zbrala skupina moških in padalo je po zadnjicah, da je kar peklo. ("Rihrtarja" smo na Dolenjskem navadno bili, ko smo čuli pri mrličih.) Najhuje sta pritiskala kapitan Kovačević in svetnik Bucar, pa tudi jaz nisem nikogar božal, ampak pritisnil, da mi je kar roka zatekla.

Naši igri, nabijanju po zadnji plati, sta se pridružila tudi neki Holandec in Francoz, ki sta potovala v Ameriko po nekih poslih. In tresčila je po njima slovenska roka, nato hrvatska, nakar sta se moža kaj hitro izmuznila iz naše družbe in si šla hladiti zadnji plati, mi pa smo se krototali in še nadalje Rihrtarja bili.

Naša ladja je ponosno plula po južnem Atlantiku in si z vso vitkostjo utirala pot v ogromni prostornini vode. V tem pasu Atlantika je bilo zelo gorko in smo vsi tako očneli, kakor da bi se sončili kje na floridski obali. Videli smo tudi mnogo letelih rib.

Dne 18. januarja smo zagledali floridsko obalo. Ladja se je zadržala v pristanišču v Miamiju okrog polne istega dne. Ker je ladja razlagala tovor v Miamiju nekaj dni, potem pa se še ustavila v Philadelphiji, sva se z Mirkom odločila, da se izkrcava v Miamiju. Isto so storili tudi nekateri drugi potniki. Prijateljsko sva se poslovila od kapitana Kovačevića in ostalih potnikov, šla skozi pregled imigracijskih uradnikov in carinikov, nato pa stopila na ameriško zemljo.

Kako drugačen je bil moj drugi prihod v Ameriko kot prvi! Ob prvem prihodu mi je tesnoba stiskala srce. Čutil sem se tuja, nisem znal jezika ne poznal razmer in navad nove domovine. In ko sem se pripeljal na zanemarjeno postajo železniške družbe Erie v Clevelandu, katera se nahaja v tako zvani "flats" četrti, sem sam pri sebi vzkliznil: "Joj, taka je Amerika! Tu bom živeti!"

Sedaj pa sem stopil na ameriška tla v enem najlepših mest v Zedinjenih državah. Na vseh straneh lepa, bela, čista poslopja, krasni hoteli, vitke palme, lepi drevoredi!

Sicer pa fizična stran Amerike, ki je ponekod lepa, drugod grda, ni bila v trenutku, ko sem drugič stopil na ameriško zemljo, v bistvu tako važna kot dejstvo, da znam jezik te dežele, da poznam njene navade, da vem natančno, kako se obnašati kje kaj kupiti — da nisem tujec! In ne samo, da nisem tujec! Po vsej širni Ameriki imam prijatelje (pa tudi sovražnike!) in znanec! Celu tu, v Miamiju, kateri je oddaljen 1400 milj od mojega stalnega bivališča Chicago, imam prijatelje. Nekje v Miamiju živi navdušen jednotar Volzel, kateri bi mi z veseljem dal streho, če bi jo potreboval, na drugem koncu je Černe, ki bi me napojil, če bi bil žejen; tam sta John in Tončka Simčič, ki bi me pristrčno sprejela, če bi se zgledal pri nju; Tončka bi morebiti tudi zapela! V severni Flo-

Zahvala za požrtvovalno delo

Chicago. — Članoma SNP Jacku Brljavcu in Johnu Kosiču se najlepše zahvaljujem, ker sta mi že pred časom z vso vnemo in brezplačno veliko pomagala ob večernih urah v zvezi s pošiljanjem medicinskih knjig, katere sem podaril Ljubljanski univerzi.

Dr. Rudolph P. Zaleteš

ridi je slovenska naselebin, nosi ime Samsula. Tudi tam mam prijatelje. Če bi prišel, cimo k staremu Hafnerju, bi njegov bakreno zarjaveli obraz rel od veselja, njegov podjetnik sin Ernie me bi povabil na kasilu, z Erniejevo ženo bi zaplesala polko v lepem Slovenskem domu!

Na vse to sem mislil, ko sem se izkrcal v Miamiju in sam pri sebi ugotavljal, da sem globlje ukoreninjen v tej deželi, v naši novi domovini, kot sem se tega kdaj poprej zavedal.

Z Mirkom sva se v taksiju odpeljala v središče mesta in pričela takoj poizvedovati za najhitrejšo pot domov, saj sva bila oba nestrpna, da bi čimprej videla najini družini. On je skočil v urad letalske firme "United Airlines", jaz pa na avtobusno postajo "Greyhound". Vožnja z letalom stane približno \$100, z avtobusom pa nekaj manj kot \$30. Letalo je odletelo še tisti večer in pristalo v Chicagu pred polnočjo, avtobus pa vozi iz Floride v Chicagu dva dni in dve noči. Oba je silno mikal, da bi se odpeljala z letalom, kajti družin nisva videla že skoraj tri mesece. Mirko se je končno odločil za letalo, jaz pa sem se v zadnji sekundi premislil in se odločil za vožnjo z avtobusom.

Mirku sem dejal, da si želim ogledati južne države, v resnici pa sem pričel racionalno računati. Sam pri sebi sem si mislil, če so žena in hčerki čakale name skoraj tri mesece, bodo po čakale še dva dni, jaz pa bom prihranil \$60, k tej svoti pa dodal še nekaj dolarjev in kupil plašč za ženo.

Z Mirkom sva se ločila prvič po treh mesecih. Za oba je bilo nekam nerodno, da sva šla vsak po svoji poti. Letalo je odletelo okrog pete ure in sva še imela čas, da sva skupaj skočila v salun in spila vsak steklenico piva. Avtobus pa je odpeljal okrog osme ure. Ker sem imel čas, sem skušal poklicati po telefonu Tončko Simčičovo, toda nisem mogel najti njene številke v telefonski knjigi.

Nato sem šel v restavracijo in naročil "ham and eggs", kmalu nato pa se odpeljal proti Chicagu. V avtobusu sem premislil: "Lepo je, da sem prišel v Ameriko, nato pa sem se spomnil moje matere in očeta v Zabi vasi, na moje prijatelje in sorodnike v Jugoslaviji, na tiste lepe slovenske kraje, ki so tako tesno povezani z mojo mladostjo, in jasno sem videl, da nisem moje korenine samo v Ameriki, ampak tudi v Zabi vasi, Sloveniji, v Jugoslaviji! Da, po vseh Zedinjenih državah in po vse Jugoslaviji! Prav vse mi je bilo jasno, do pičice jasno! Jaz sem ameriški Slovenec; z eno nogo na tej strani Atlantskega oceana, kjer sem doživel več bridkih kot prijetnih ur, večinoma garal kot more garati le trpežni mulec, z drugo nogo pa na drugi strani Atlantika, kjer je tekle moja zibelka, vzlic temu pa ni bila posejana moja pot v domovini z rožicami, kajti če bi bila se ne bi podal v tuji svet, da si ustvarim boljše življenje, kakor ste se podali vi vsi, ki ste tate vrstice.

Ko sem te stvari ugotovil, sem mirno zaspal. Nikdar nisem bil vaju spati na vlak ali avtobus, toda po tej ugotovitvi sem kar naprej spal, da so me moji sopotniki čudili, kako mojem toliko spati.

V Chicagu sem dospel 21. januarja, točno po treh mesecih po mojem odhodu. Ne bom opisoval, kakšno je bilo moje srečanje z mojo ženo, naj le omenim, da je hčerka Milena kar naprej vzklizala, da ne morem verjeti, da sem v resnici doma, zaeno pa tako jokala, da smo je ostali s solzami v očeh tolažili naj ne joče in da sem v resnici zopet doma.

(Konec prihodnjic)

V Koreji ne gre gladko...

"Policijska akcija" (in še kakšna!) v Koreji za "nas" ne poteka tako kakor so računali oni, ki so to "akcijo" sprožili. Morda ne poteka niti tako, kakor so računali v Moskvi. Zapadni politični svedoki namreč domnevajo, da Moskva najbrže ni računala, da bo Amerika tako naglo stopila v akcijo in za svojo oboroženo intervencijo pridobila tudi Združene narode. Uradno stališče Moskve je, da se "ne vmešava v notranje zadeve drugih držav", kar pa je seveda le licemerska fikcija.

Če bi se Stalin držal tega načela, bi se svet po vojni drugače razvijal, ker bi se zadnja leta skoro gotovo drugače razvijala tudi ameriška zunanja politika, ki v tem pogledu danes sliči sovjetski zunanji politiki. Dejstvo je, da se zadnja leta obe velesili vmešavata v notranje zadeve drugih držav in sicer Moskva po "ajzenponarsko" ali kominformistično, Amerika pa bolj rafinirano, s svojo dolarsko diplomacijo. S to svojo zgrešeno politiko in oboroževalnimi tekmami sta svet tudi privedli na prag nove svetovne vojne.

In kakor danes Rusija ne more nikogar blufati, da se "ne vmešava" v notranje zadeve severne Koreje, kar drži tudi za druge satelitke, vsled česar je prišlo tudi do borbe med Moskvo in Belgodom, tako tudi Amerika ne more blufati nobenega objektivnega in resničeljubnega opazovalca, da je tako naglo nastopila v Koreji s svojo oboroženo intervencijo radi kakih visokih idealov — na primer za "preprečenje" svetovne vojne ali za "ohranu demokracije" in podobno. To so le visokodoneče fraze, katerih se poslužujejo visoki državniki in svrhu slepitive ljudstva, da ga pribode na svojo stran. Ta igra je že stara in je zlasti vdomežena v tej deželi, kjer so visokodoneče fraze o demokraciji, svetovnem miru in podonem potrebne za lovenje kalinov. Teh fraz se poslužujejo tudi ameriški fašisti v svoji propagandi in pri gradnji svojega fašističnega omrežja. Toda pustimo to.

Kot rečeno, "policijska akcija" v Koreji ne poteka tako gladko in "nam" v prid kakor so računali njeni iniciatorji. Ves dosedanj potek te borbe pokazuje, da je bila severna Koreja dobro pripravljena na civilno vojno. In sicer ne samo politično ali psihološko, marveč tudi vojaško. To vsaj navidezno postavlja na laž njeno trditve, da je bila napadena po južnokorejski armadi. Možno pa je, da je usodnega dne, zgodaj zjutraj 25. junija, prišlo do kakega obmejnega upada na njeno ozemlje, kar je vlada severne Koreje izrabila za insceniranje civilne vojne. Tako sodimo mi, da je prišlo do tega "incidenta".

V priči razkasanja Koreje na dve "sferi vpliva" in ustanovitev separatnih vlad je tam prej ali slej moralo priti do civilne vojne. Prvič Korejci niso imeli nobene besede pri razkasanju svoje domovine, marveč so jim to "uslugo" napravile tuje sile — Amerika na eni in Rusija na drugi strani. In sicer so to napravili proti volji in interesom korejskega ljudstva.

Tudi pri formiranju novih provizoričnih vlad so imele okupacijske sile glavno in odločilno besedo — Moskva in Washington. V južni Koreji so prišli ali bili postavljeni na krmilo "zanesljivi" konservativni in reakcionarni elementi — večinoma isti ljudje, ki so služili Japoncem kot valpeti in hlapeci ali so spadali v posedujoči razred. Za načelnika vlade in predsednika republike je Washington določil desničarja Syngmana Rheeja in ga poslal domov v Korejo. V službi je ostala večinoma ista policija, ki je skrbela za "red in mir" pod Japonci. Rheejeva vlada je bila potem na pritisk Amerike in Anglije priznana tudi po Združenih narodih kot predstavnica korejske republike. Izvedla ni nikakšne socialne reforme, marveč se razvila v slično korumpiran, nesposoben in represiven policijski režim kakor je bil Čiang Kajškov.

Na drugi strani je bila na sličan način upostavljena provizorična vlada tudi v severni Koreji — to je od zunaj, po okupacijski sili. Rusi so severnim Korejcem enostavno povedali: tako in tako vlada si ustanovite — po moskovskem kopitu "ljudske demokracije". Poskrbeli so, da so prišli na odgovorna mesta komunisti in njihovi somišljeniki in severna Koreja se je znašla v pravicah socialni revoluciji. Ta vlada je znala razgibati ljudske množice in jih prepeljati z novo, komunistično miselnostjo in patriotizmom. Izvedla je tudi temeljite socialne reforme na vseh področjih gospodarskega in kulturnega življenja.

Skratka, v Koreji sta po osvoboditvi ali "osvoboditvi" nastala dva diametralno nasprotna si družbena sistema: eden revolucionaren, drugi kontrarevolucionaren. Vlada severne Koreje se je naslanjala na ljudske množice in na Rusijo, vlada južne Koreje pa na policijske krepelce in revolverje, na privatne teroristične organizacije in na Ameriko. V severni Koreji se je slabo godilo kapitalistom in veleposestnikom, ki so bili razlašeni, kakor tudi drugim antikomunističnim elementom, v južni Koreji pa levičarjem, ki so bili pognani pod zemljo in v gozdove, kjer so pričeli z gerilsko borbo proti Rheejevi vladi. Pobudo za to so dobili tudi z revolucionarnega severa.

Predno sta Rusija in Amerika potegnili svoje okupacijske čete iz Koreje — prva predlanskim, druga lani — sta poskrbeli, da sta za sabo pustili po njih trenirane in oborožene domače armade. Kakor vse kaže, so Rusi pustili za sabo bolj efektivno in bolj oboroženo armado nego Američani. Rusi so jo opremili tudi s tanki in letali — nekaj, kar "mi" nismo storili. Tanki in letala so ruskega modela; da-li so bili izdelani v severni Koreji ali Rusiji, je še tajnost. Severna Koreja ima namreč tudi težko industrijo, katera je logično služila Japoncem tudi za izdelovanje orožja.

Toda tudi južna armada je bila dobro založena z ameriškim orožjem. Kakor je nedavno poročal državni department, so ameriške okupacijske sile pred odhodom tam pustile za \$110,000,000 vrednosti orožja, med drugim čez dva tisoč "bazuk", najbolj efektivno orožje proti tankom, in poleg lahkega orožja (okrog 140,000

PROLETARSKI PESNIK TONE ČUFAR

Poleti 1942 je v št. Vidu dal svoje življenje za svobodo naš proletarski pesnik Tone Čufar. Odpeljali so ga namreč tja, da bi ga izročili gestapu — on pa je skočil s kamiona, da bi ušel zločinskim fašističnim rokam. Toda zadela ga je stražarjeva krogla in njegova srčna kri je omočila slovensko zemljo. Izgubili smo pesnika delavskega razreda.

Tone Čufar se je rodil na Jenicah 14. novembra 1905 kot sin delavske družine, ki se je skromno preživljala, se pehala za kruhom, se nešteto krat selila in trpela pomanjkanje, tako da so štirje otroci Čufarjeve družine umrli za jetiko. Tone pa je bolehal na pljučih vse svoje življenje. Že kot ljudskošolski otrok, devet let star, je šel za pastirja, nato je delal med zidarji in tesarji, vozaril je, postal mizar, kolar, pozneje pa tovarniški delavec. Tu je do dna spoznal življenje proletarca, izkoriščanje delavskega razreda s strani kapitalistov in delavske organizacije. Začel je študirati. Bral je knjige, ki so reševale problematiko tedanjega časa. In ko je začel sodelovati pri delavskih organizacijah, je začel pisati, in postal je proletarski pisatelj.

Njegova pisateljska pot se nekač zduružuje s potjo delavskega gibanja pri nas, posebno, ker je imel silen čut za pravico, pravičnost in resnico, kar zveni iz vsakega njegovega dela, iz vsake njegove pesmi, povesti, drame. Vseskozi se je iskal in dopolnjeval — in še, ko je prišel v Ljubljano in dobil prvi honorar za svoje literarno delo, se je vpisal kot izredni slušatelj na ljubljansko univerzo, ker se je zavedal, da si mora čimbolj razširiti svoje obzorje, če hoče opravljati poklic proletarskega pisatelja glasnika delavskega razreda. Pisal je mnogo. Sodeloval je pri "Enotnosti", "Svobodi", "Književnosti", "Sodobnosti", "Obzorjih" itd. — Napisal je tudi več del, ki so izšla kot samostojne publikacije, kakor: jeseniško reportažo "Februarske noči", dramo z mezdno problematiko "Polom", igr "Mali Babilon" itd. Nekatera njegova dela, ki so izšla v revijah, so pravi biseri proletarske literature, kot n. pr. "Osmica iz vrvice", "Sodobnost", "Srečanje z ubežnikom" in "Pomlad v kleti" v "Obzorjih", "Ljubez v kleti", "Skica o gosposdu" itd. v "Književnosti".

Že pred vojno je bil Tone Čufar borec za pravice delavskega razreda in je kot tak bil zaprt v ljubljanskih in beograjskih zaporih. Pred začetkom vojne pa je od l. 1938 živel v Mariboru med delavci, kjer se je ves predajal delu v delavskem gibanju. Aprila 1941 je po nemškem vdoru odšel iz Maribora v Ljubljano. "Zdaj je prišel čas, ko bom lahko pisal. Odhajam, ker me kliče dolžnost," je rekel ob svojem odhodu iz Maribora. Klicalo ga je njegovo srce, njegova poštenost in njegova borbenost, predvsem pa njegova predanost partiji, ki je takrat pozvala vse poštene Slovence na neizprosno borbo proti okupatorju.

V Ljubljani se je ves predal ilegalnemu delu. S pogumom je pomagal pri osvobodilni organizaciji, kajti vedel je, kakšno dolžnost ima do svojega naroda in delavskega razreda proletarski pesnik. Tudi ko so ga nekoč odpeljali s kamionom pri rarijah, je mirno stal na dvorišču kasarne z ilegalno legitimacijo na ime: Karol Štrukelj — in čakal, da pride pred pregled fašistov in domačih izdajalcev. In ko se je srečno izmotal, je prav tako mirno in samozavestno odšel spet nazaj na svoje delo. Leta 1942 v juniju mesecu pa so ga pri neki rariji aretirali in pridržali. Z drugimi aretiranimi tovariši so ga odpeljali v Gonars, kjer je takoj začel zbirati zapiske in pisati novo dramo iz življenja v taborišču. Med interviranci pa se je našel nekdo, ki je izdal njegovo pravo ime in tako so ga že po šestih tednih internacije nekega večera poklicali, ga uklenili, zaprli — na vse zgodaj jutraj pa so ga odpeljali v Ljubljano, od tam pa v št. Vid, kjer je poizkusil ubežati. Padel je 12. avgusta 1942, ubit od sovražnikov naše svobode. In še po svoji smrti je bil pod italijanskim tribunalom v odsotnosti obsojen na 8 let ječe leta 1943 spomladi.

Tako je bilo življenje Toneta Čufarja, življenje žrtvovanja za delavski razred, življenje človeka, ki je dal vse za to, da bi do-

sprožil, bodo zasuti milijoni, od Slovencev pa tisoči. Vendar, narod bo ostal in končno na tej lepi zemlji vendar zadihal in zaživel tako, kakor zasluži. Želim le, da bi vidva užila nekaj let tega življenja. Če katerega nas ne bo — Jožeta menda že ni — vedita, da nismo živela zaman. Da smo bili tam, kjer mora biti sin dobre, trpeče slovenske matere in vedno zavednega slovenskega očeta. To naj Vaju pomiri. Vem, težko je, toda prijetna je zavest, da je človek sam nekaj dal za lepšo bodočnost: svoj lastno kri."

Ali je treba tem besedam napisati še kaj o Tonetu Čufarju? Le še tole: ne samo kot borec in kot človek — tudi kot pisatelj je stopal s trdno voljo in zavestjo do svojega cilja. Ni se dal preslepiti nikakršnim buržoaznim vplivom, v književnosti je stopal naravnost v smer socialističnega realizma, obenem pa je nam s svojimi deli odkril življenjske industrijske revirje. In tudi kot tak je stopil v našo kulturno zgodovino. Delavski razred in vse delavno ljudstvo nanj ne bosta nikdar pozabila. (Del. Enotnost)

John Roosevelt (levo) najmlajši sin pokojnega predsednika Roosevelta, sega v roko daljnemu sorodniku, ki se piše George Roosevelt.

reko Božico, ki sedaj odteka s Strumo v Črno morje. Božico bodo speljali v jezero po posebnem predoru.

Že prihodnje leto bosta zgrajeni prvi dve centrali tega sistema Vrla I. in Vrla II. Letos so postavili 18 km dolgo žičnico, po kateri bodo dovažali gramoz v obale Južne Morave do gradbišč obeh najvišjih central. Po žičnici bodo lahko prepeljali toliko gradiva, kolikor bi ga sicer prepeljali dnevno s 30 do 40 kamioni.

Na obsežnem gradbišču so zaposleni po večini revni kmetje iz okolice, ki so pri svojem delu pokazali velikansko delovno navdušenje. Mnogi, ki so še pred leti pasli ovce po planinah, so se usposobili za strokovno delo in postali soferji kamionov in buldožerjev. 60% vseh soferjev in

70% vseh minerev na tem gradbišču so bivši kmetje iz okolice, ki so se za svoje delo usposobili v tečajih. Mnogi izmed njih danes ponosno nosijo red dela in svetinjo dela. Zlasti se odlikujejo minirji, ki delajo v najtrštem granitu, da izpolnijo svojo veliko obljubo, ki so jo dali maršalu Titu.

Upravičeno poudarjajo voditelji gradbišča, da se v granitnih skalah vlasinskih planin bore granitni ljudje, granitni graditelji socializma.

Zahodnonemška tekstilna industrija dosegla predvojno raven

Glasilo britanskih poslovnih krogov "Journal of Commerce" piše, da je tekstilna proizvodnja v Zahodni Nemčiji znova dosegla predvojno raven in je sedaj najmočnejša industrijska panoga v Zahodni Nemčiji, vendar njena zmogljivost še vedno ne zadošča za kritje potreb potrošnikov. Časopis dodaja, da cene tistih tekstilnih izdelkov, ki jih je dovolj na zahodnonemškem trgu, v znatni meri pressegajo kupno moč delovnega prebivalstva. Na drugi strani zaloge cenjenih tekstilnih izdelkov ne krijejo potreb potrošnikov. Spričo tega poudarja časopis, da imajo visoke cene za posledico ne le zastoj pri kroženju blaga na notranjem trgu, temveč tudi povzročajo težave pri izvozu zaradi močne britanske konkurence. Tuja konkurenca se vedno bolj čuti na zahodnonemškem notranjem trgu. Letos so v Zahodno Nemčijo uvozili za približno 100 milijonov dolarjev izdelanega tekstilnega blaga namesto za 20 milijonov kot je bilo določeno. Prav tako misli list, da zahodnonemška tekstilna industrija ne bo mogla financirati novih investicij iz lastnih sredstev v obsegu kot je delala doslej.

VESTI IZ PODROČJA KMETIJSTVA V JUGOSLAVIJI

ORANŽE BODO PRIDELOVALI

Ljubljana. — Pri Hercegovem so lani na Sutorinskem polju končali z regulacijo reke Sutorine in s tem pridobili 600 ha izvrstnih zemljišč, ki so jih že začeli obdelovati. Ker ima Sutorinsko polje zelo ugodno podnebje, ga bodo spremenili v enega največjih in najlepših sadovnjakov. Poleg smokev in oljk bodo gojili tudi oranže in citrone, kakor tudi primorska zdravilna zelišča.

ELEVATOR ZA SLAMO

Ljubljana. — Zemunska tovarna kmetijskih strojev "Zmaj" je začela serijsko izdelovati elevatorje za slamo. Prototip so izdelali med predvolilnim tekmovanjem. V prvi seriji bodo izdelali 100 elevatorjev. Letos bo tovarna začela izdelovati še dve vrsti novih kmetijskih strojev. Sedaj se pripravljajo na proizvodnjo trierjev.

NARAŠČAJ ZADRUG

Ljubljana. — Po štiridesetih novih obdelovalnih zadrug na mesec ustanavljajo v kosovskometohijski oblasti. — Lani je bilo v vsej oblasti ustanovljenih 160 obdelovalnih zadrug, a sedaj jih je skupno 340. Posebno značilno je, da so v zadrugah vstopile številna šiptarska gospodarstva. Tako je danes v zadrugah nad 4000 šiptarskih gospodarstev z nad 15.000 člani.

IZVAŽANJE DIVJAČINE

Ljubljana. — Za izvoženo divjačino in krzno so v Jugoslaviji lani dobili nad 44 milijonov din. — Tudi lov na divjačino ima v Jugoslaviji svoj gospodarski pomen in vrednost. Letos namestavljajo izvoziti 32.000 lisicjih kož, 245.000 zajčjih kož, 61.000 kož razne manjše divjačine. Prav tako bodo izvažali tudi živo divjačino, ki je približno 10-krat dražja kakor ubite živali. Ugodni pogoji za lov so predvsem v Vojvodini in Slavoniji. Lani so potrošili 4 in pol milijone za razne objekte, ki so potrebni za gojitev divjačine. Uredili so okrog 20 velikih lovišč, postavili pitališče za prehranjevanje divjačine pozimi in uredi-

Slovenska narodna podpora jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odsek

JOSEPH L. CULKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomožni tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISEK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direktor mlad. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj Prosvete	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik Prosvete	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsednika

ANTON R. VERBICK, prvi podpredsednik	1508 So. 53rd St., Milwaukee 14, Wis.
EDWARD TOMSIC, drugi podpredsednik	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Distriktni podpredsedniki

JOHN V. CEBULAR, prvo okrožje	2126 Shallockcross St., Philadelphia 24, Pa.
FRANK GRADISEK, drugo okrožje	Box 88, Hermitte, Pa.
MARY F. PRASNİKAR, tretje okrožje	Box 216, Harwick, Pa.
JOSEPH FIFOLT, četrto okrožje	1237 E. 60th St., Cleveland 3, Ohio
JOHN SPILLER, peto okrožje	3979 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, šesto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
JOHN PETRITZ, sedmo okrožje	5520 West Adams, Los Angeles 16, Calif.
FRANK POLSAK, osmo okrožje	205 3rd St., W. Roundup, Mont.

Gospodarski odsek

MATH PETROVICH, predsednik	261 E. 150th St., Cleveland 10, Ohio
JOSEPH L. CULKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Euclid, Ohio
DONALD J. LOTRICH	1837 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.

Porolni odsek

ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	315 Tener St., Luzerne, Pa.
ANDREW VIDRICH	4500 Forrest Ave., Johnstown, Pa.
JOHN KOBL, Sr.	208 So. 62nd Ave., W. Duluth 7, Minn.
CAMILUS ZARNICK	3564 W. 67th St., Cleveland 2, Ohio

Nadzorni odsek

FRANK ZAITZ, predsednik	2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL R. KUMER	Box 64, Universal, Pa.
MATTHEW J. TURK	2646 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LOUIS KAPERLE	18301 East Park Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	17182 Snowden, Detroit 21, Mich.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

tam, t. j. v stari domovini, zakaj nisem ničesar napisal o potovanju, rekoč, da tega nisem storil radi tega, ker sem čakal prilike, da se 'zaletim' z 'besedičenjem' v njeno poročilo." Odgovor: Pisal nisem ničesar, ker sem raje odstopil svoj prostor v Prosveti drugim obiskovalcem stare domovine, katerih članke sem z veseljem prebral in jih v resnici uživam. Ker si bila ti edina med vsemi obiskovalci, ki je kot zastopnica jednote poročala o stari domovini vse črno, mizerno in ničvredno itd., zato sem bil prisiljen kot član SNPJ, da te javno razkrinkam med nami. Seveda, če bi pa ti podpisala svoje "uradno" poročilo s podpisom privatne osebe, potem bi ti pa sploh ne odgovoril.

4) "... da so člani jednote v Penni mnogo pomagali in da sem jim z 'abecediranjem' odprl oči, tako da bodo v bodoče gledali samo zase in to tudi storili."

Odgovor: Pomagati stari domovini mora biti za nas v Ameriki čast in nikakor ne kaka pretežva za udrihanje po njej ali pa za širjenje klevet in neresnic o njej, kajti ves svet ve, da je Jugoslavija pretrpela že dovolj, ne da bi jo imeli pravico še nadalje pobijati z besedo ali dejanji njeni lastni otroci! Prenikov bič sem, da time bo sledil nobeden član jednote v Penni, ako jim boš rekla, da mora njihova pomoč stari domovini imeti "strings attached", kajti partizani, ki so večkrat morali jesti travo in pa skorje dreves, se ne bodo nikdar uklonili tako podlim in nizkotnim pogojem. In tega tudi ne bo članstvo jednote in Sansa nikdar dovolilo.

5) "... da še zmeraj prihajajo v Kanado ljudje, med katerimi je tudi mnogo voditeljev (?) Osvobodilne fronte."

To je vrlo zanimivo. Vprašanje: Kje je Prasnkarjeva dobila te informacije? Da v Kanado

"še zmeraj prihajajo ljudje," je znano. Med temi je prišlo že precejšnje število slovenskih in tudi drugih jugoslovanskih "razseljenec" in beguncev — že veste, kakšni so! Toda da je med njimi tudi "mного voditeljev Osvobodilne fronte", to je pa novica za nas. Morda je Mary Prasnkarjeva v zvezi s kominformovci ali s kakimi drugimi odprtimi ali tajnimi agenti, ki ji dajejo taka poročila. ... Morda je vsled tega tudi podala tako črno poročilo o starem kraju. ... Vemo, da je danes mnogo raznih agentov po deželi, ki ne prodajajo samo manifikturno robo ali "lote", marveč tudi kominformistično ali druge vrste propagando — že veste kakšno. ...

Vemo tudi to, da od maja 1945, ko so Titove partizanske armade osvobodile Ljubljano, vso Slovenijo in Jugoslavijo, ni bilo med vsemi atleti, šahisti, znanstveniki, pevci, umetniki in diplomati, ki so bili poslani v tujino, še enega, ki bi rajši ostal v inozemstvu kakor se pa vrniti v svojo domovino, katero nam Mary Prasnkarjeva skuša podati v najslabši luči. Zakaj to dela, je znano nji sami in morda še komu drugemu.

Končno naj omenim še tole: Novembra in decembra l. 1945 je neki "foreign correspondent" enega največjih čikaških dnevnikov pošiljal iz Jugoslavije članke, polne nesramnih laži in klevet. Opozoril sem o tem predsednika Trumanu, ki je odredil, naj mu državni departement odvzame akreditacije kot žurnalistu. Državno tajništvo se mi je v imenu predsednika naše republike zahvalilo "za pravilne in koristne podatke," ki so nedvomno pomagali do izboljšanja diplomatskih stikov med Ameriko in Jugoslavijo. Od upravitelja čikaškega dnevnika sem pa čital, da je poslal svojega "foreign correspondent" na Harvardsko univerzo v svrhu nadaljnega žurnalističnega študiranja. Morda bi bilo dobro kam poslati tudi Mary Prasnkarjevo, da bi se toliko naučila, da nam bi lahko poročala resnico. Vsi vemo, da v novi Jugoslaviji ni vse dobro in tudi ne vse slabo. Toda Prasnkarjeva dobrega ni hotela videti. Zakaj ne, to ve sama in lahko ve še kdo drugi, mi pa si lahko mislimo, kar hočemo.

Dr. Rudolph P. Zaletel, 490

Naklada newyorskkih listov

Po uradnih podatkih, ki jih je objavilo glasilo ameriških založnikov, imajo poglavitni newyorskki listi naslednjo naklado, ki pa stalno raste: "Daily News" 2.330.000 (ob nedeljah 4.480.000); "Mirror" 1 milijon 080.000 (2.138.000); "World Telegram" 400.000; "New York Times" 544.000 (1.161.000); "Journal American" 588.000 (883.000); "Herald Tribune" 330.000 (678.000).

LADIES, LOOK!

10% DISCOUNT (with this ad)

Have you appreciated the GLASS tops for furniture when visiting a friend lately?

You too can cover your Dresser — Coffee Table or any piece of furniture with GLASS by calling

HUDSON 3-4000

PRICES START AT \$3.00 Free Estimate In Your Home

NORMAL GLASS CO.

7530 S. HALSTED HUDSON 3-4000

POD SVOBODNIM SOLNCEM

POVEST DAVNIH DEDOV
Spisal F. S. Finžgar

(Nadaljevanje)

Hilbudij je žalosten naslonil glavo ob lesen steber in gledal na valove Donave, ki so pluli mirno dalje.

Kaj je to?
Hilbudij je okrenil glavo, razmršeni kodri, ki so bili zlepljeni od potu, so se stresli. Drugi signal—in še tretji in četrti.

Vse straže so se oglasile. Tabor je planil kvišku. Završalo je, pred Hilbudijevim šotorom, sredi pretorija so se zbrali stotniki.

Poveljnik je šel s trdim korakom, ki je navajen zmag, počasi in mirno do stražnika nad vrati tabora.

Z roko mu je pokazal stražnik, da se bliža četa jezdecev.

"To so sli iz Bizanca. Zatrobi, da vojaki ležejo! Potem pojdi in otvori vrata!"

Naenkrat je umolknil tabor na glas trombe, vsi stotniki so se umaknili izpred Hilbudijevega šotora. On sem je pa šel po lestvi z okopa in se napotil skozi vrata ter čakal jezdecev. Njegov žrebec je bil rejen, sedlo na njem dragoceno, na udi so se svetile pozlačene zapone. Poznalo se mu je, da je iz cesarjevega hleva.

Pred Hilbudijem razjaha stotnik—Azbad. Njegov oklep se je lesketal v zlatu, lahko čelada je bila okrašena s pisanimi kamenčki. Njegov žrebec je bil rejen, sedlo na njem dragoceno, na udi so se svetile pozlačene zapone. Poznalo se mu je, da je iz cesarjevega hleva.

Azbad je pozdravil poveljnika Hilbudija s prav dvorno eleganco. Hilbudij pa mu je odzdravil krepko in kratko, kakor vojniki, ki mu je ljubša težka roka nego pokloni. Pospremil ga je do svojega šotora in mu ponudil prostor na hrastovem hodu, pred katerim je stal sirovo otesan ploh—miza. Nato je sam ukresal ogenj in prižgal lončeno leščerbo, ki je visela sredi šotora, in šel ven dajat povelja.

Azbad se je ozrl po šotoru. Meči, kopja, sulice, nekaj oklepov, ki so imeli na prsih vdrtine od sovražnikovih sulic, po nekaterih so bili še sledovi krvi. Azbad se je začudil. Krog ustnic mu je zaigral smeh. "Tak poveljnik," si je mislil. "To je stanovanje za barbara, ne pa za bizantinskega vojskovodja."

Ko se je vrnil Hilbudij, je Azbad še vedno stal sredi šotora.

"Sedi, stotnik! Truden si. Ukazal sem, da vam speko janca za večerjo. Ali ste dolgo potovali?"

"Štirinajst dni."

Hilbudij ni nič odgovoril. Pomenljivo ga je pogledal in si mislil: Če bi bila to resnica, bi se ne blestela tvoja oprava, in žrebec bi ti bil zmedle!

"Prinašaš li važnih novic?"
"Jasnost njegovega veličanstva, gospod in cesar Justinijan te svojega hlapca pozdravlja in ti izroča to-le pismo."

Hilbudij je takoj odprl cesarjev list in stopil prav pod leščerbo, da je videl brati. Njegov obraz se ni za picico izpremenil. Azbadu se je zdelo neizmerno razžaljenje, da je poveljnik s takim hladom in mirom čital vrste iz cesarjeve pisarne. Ko je prebral pergament, ga je položil na mizo in mirno sedel.

Azbad ni bil radoveden, ker mu je bilo znano, kaj želi cesar. Ali jezilo ga je, da Hilbudij ni črnil besede.

"Kdaj se vrneš?"
"Jutri že. Mudi se mi."
"Se nocoj dobiš odgovor?"

Hilbudij ga je premetnil z živimi očmi, kakor bi mu hotel reči:

"Ne mudi se ti odtod! Ali slama in volovska koža ti ne prija. Ustaviš se rajši onkraj Hema, kjer lahko mogočno poveseljajiš v varnih mestih; doma pa poveš domestikom in cesarjevi palači, kako si stradal po barbarskih deželah."
"Ne zameri, tribun, tako stanovanje je za po-

veljnika vendar preberaško—recimo prebarbarsko!"

"Aleksander je bil mogočen vojskovodja, pa je spal na golih tleh. Zame, ki me je poslal Bizanc, da pometem kot pokorni hlapec barbarške smeti z naše zemlje, je tako stanovanje pre-dobro. Žal mi je le, da ne morem tebi postreči z damašćanskimi preprogami in s perzijskimi dišavami. Sicer pa vedi, da je v ostrogu Hilbudiju veliko bolj všeč duh po česnu in čebuli kakor pa smrad po iztočnih dišavah!"

Stotnik se je vgriznil v ustnico.

"Razumem te; človek se navadi na to divje življenje. Kdor pa pride iz božanstvene carjeve palače, mu ni zameriti, če se zavzame ob prvem pogledu!"

Hilbudijev oproda je prinesel večerjo. Azbad se je lotil dehteče pečenke in pridno zalival grizljaje z vinom, ki je stalo v vrču pred njim.

Med večerjo je Hilbudij napisal na cesarja en sam stavek:

"Gospod in cesar. Dobiš, kar zahtevaš, če ne padem v boju."

Pergament je zvil, ga zapečatil s težkim bronastim prstanom, na katerem je bil vrezan velik križ s sulico, ter izročil pismo Azbadu.

Poslanca je silno jezilo, ker ni zvedel niti črke od Hilbudija.

Ali poveljnik se ni menil za njegove radoznale poglede. Voščil mu je miren počitek in mu prepustil lastni šotor za stanovanje. Sam je pa odgrnil plahto v šotoru najbližjega častnika, legel k njemu in trdno zaspal.

Ko se je zgrnilo platno za Hilbudijem, se je Azbad zaničljivo nasmehnil.

"Bedak! Res te občuduje Bizanc, res te je imenoval cesar zadnjič steber cesarstva na severu—ali kljub temu si bedak. Če si vrl vojniki, prav. Udari, zmagaj, potem vendar priti zopet v blesteči Bizanc, se pozabavaj, napij in naužij in se zavleci nato zopet v ta pasji brlog. Ali tako—bedak! Niti žene nima s seboj in v celem ostrogu nobenega dekleta. Bedak, hahaha..."

Drugo jutro je Azbad ročno odjedzil s spremstvom, noseč s seboj drobno pismo.

Hilbudij je takoj po poslančevem odhodu ukazal vojakom, da poostre skrhanne meče, napolnijo za tri tedne malhe z žitom, vzamejo s seboj ves svinčeni želod za prače in brzostrelci si napolnijo tule s puščicami. Na večer jim je ukazal prinesiti plavajoči most preko Donave, preiskati in popraviti mostnice, zabiti nove zagodze na oplene, kjer so se zrahljali, in da naj se pripravijo—o polnoči.

Nihče ni znil, nič premišljal. Vse se je zganilo, kakor bi iz Hilbudijevega srca tekla ista kri v vse roke, ista misel v vsako glavo. Nihče ni radoveden izpregovoril in povprašal z besedico. Pogledali so na dvignjeno glavo poveljnika, na vzbole priš, pod oklepom, na trdo zapeti jermen njegovega pasu—in vsak je vedel, da jih čaka težko delo.

Tretje poglavje

Tisti dan po daritvi je Svarun ukazal, da počivajo vsi vojniki. Zaklati je velel pitanih volov in celo čredo ovac, da so se gostili in praznovali. Iz gradišča je privedla Ljubinica veselih devojk, ki so vojnikom stregle, jim točile medu v roženice in kozarce ter prepevale in rajale ves ljubi dan v velikem veselju.

Sredi taborišča je sedel na hrastovem hodu godec Radovan. Povsod je bil poznan, doma nikjer. Potoval je od roda do roda Slovenov, bil na plunko in pel junaške pesmi, zlagal prigodnice in pripovedoval vsele zgodbe. Do Baltiškega morja je prišel, prezimil se trikrat v Bizancu in sedaj ga je vedla pot zopet v Bizanc.

(Dalje prihodnjič)

Uradnik Jakob Gruden je dohitel svojo družino

Tone Seliškar

Jakob Gruden je živel med nami in ni živel. Kaj se to pravi? No, tako, da je hodil mimo našega življenja kakor ob robu prepada. V prepad se ni hotel pognati, v življenje, ki ga mi dandanes živimo, tudi ne. In zakaj da ne? Ker je bil uradnik Jakob Gruden pokopal človeka v sebi.

Kadar je po cesti korakala mladinska delovna brigada z vihrajočimi zastavami in so fantje peli, se je zaničljivo obrnil proč od okna in dejal:
"Železnice gredo gradit? Ojej, ojej, tako državo bo vrag vzeti! Kdaj je še kdo videl fantke in punčke železnice delati?"

In se je bal in tresel za to državo, naglo si je nataknil jopič in odvihral na cesto, da bi se s kom razgovoril, da bi pregnal strah za to državo, da bi nekako zaustavil vse te brigade, ki so kakor pojoč vihar odvihrale mimo njega državo podirat, ka-

kor je bil prepričan o svoji veliki skrbi za državo.

Pomlad je že sedela na dre-vju, sonce se je paslo na nebu in vse je bilo, kakor je treba za ta letni čas. Nobenega pametnega človeka ni srečal, le sinek Polde se mu je pripodil nasproti in mu že od daleč zaklical veselo, kakor da je našel kepo zlata:

"S prihodnjo brigado tudi jaz odremim!"

Jakob Gruden bi najraje kar na cesti obračunal s svojim sinom, toda poba se je že vjel za vrsto mladih ljudi, ki so spet od nekdor privihrali, in je veselo pomahal očetu.

V prsih ga je tiščalo od tega, ker je z grozo občutil, kako da ni nekaj prav z njim in sinom, in si je mislil:
"Vidiš, jaz se za državo tresem, ta pa nič, še vesel je, ker je tako neumen!"
Šel je skozi nasad, pa ni videl

pomladi. Čemerem je bil, natak-njen in je razmišljal, kako bo z domačimi ta svet uredil, da reši državo. Strogo in uradno je po-zval družino v svojo sobo: ženo, sina, ki smo ga že na cesti sre-čali, potlej še mlajšega sina in poročen hčerko, ki je prišla z dojenčkom v naročju. Fanta sta se muzala za njegovim hrbtom in se dregala, mati jima je z očmi žugala, zunaj pa je spet igrala muzika, in ker je bilo stano-vanje pritično, so se videle lopate, ki so korakale mimo o-ken. No, lopate niso korakale, korakali so mladi ljudje, ki so jih nosili. Jakob Gruden se je zdrzil in spregovoril svečano:

"Jaz, Jakob Gruden, državni uradnik, delam v prvi vrsti in samo za državo. Mimogrede in samo mimogrede sem tudi član Osvobodilne fronte. Zato vem, kako se državo pelje: železnice, železničarjem, stavbe zidarjem, ceste cestarjem, uradi uradnikom, gospodinjstvo ženam, šole šolarjem! Poklic je sveta stvar. Vse samo za poklic!—je moje življenjsko geslo. Svet stoji že hekač tisoč let; še nikoli niso otroci zidali mostov, ne ženske, ne uradniki..."

Vrata so se iznenada odprla in vstopila je soseda veselo in srečno, kakor da se ji je kaj radostnega pripetilo.

"Ali motim?" je vprašala, ko je videla vse tako svečano zbrane. "Prav nič!" so vsi hkrati vzkliknili veselo, da je nekdo prekinil predavanje, ki je dišalo po aktih in pisarniški tinti. "Kar med nas sedi!"

"Saj bom prav kratka!" je žgolela soseda. "Tule sem vam prinesla delovni načrt naše frontne brigade. Danes popoldne bomo šli prvokrat kopat temelj za otroške jasli! Zbirališče ob štiri-h popoldne pred rajonsko pi-sarno."

Jakob Gruden je požrl slino, debelo je gledal po svojih ljudeh in je uprl oči v svojo ženo.

"Reza, jaz ti rečem —," je nameraval reči, toda žena Reza je objela sosedo okoli pasu in de-jala:

"Šle bomo, kajpak, le kam z otrokom tačas?"

"Bo pa Jožek popazil nanj!" je odločila hčerka.

"Nemogoče, naš pionirski od-red gre popoldne sadno drevje čistiti!" de najmlajši.

"Ah, če je tako, boš pa Jakob ti, varval otroka!" je rekla žena Reza odločno. "Ti nimaš nobe-nih obveznosti! Tako je, stvar je kar lepo urejena!"

Jakob Gruden je bil užaljen v dno duše. Vsi so zapustili so-bo, v kuhinji so se veselo raz-govarjali in smejali, kajpak, ne očetu, le zato pač, ker je pomlad zunaj in ker bodo popoldne zuna-j nekje izven teh zidov, ki se jih drži plesen in starikavost..

Toda Grudnu se je zdelo, da se njemu, državnemu uradniku smeji, da se mu zato smeji ves svet, da, zdelo se mu je, da ga zapušča družina, da ga zapušča država, za katero je vendarle vse storil, kar mu je služba ve-levala. A kaj mu je velevalo srce? Ah, srce mu je tinta po-zrla!

Plaval je v svoji uradniški tinti, srce se mu je v njej utap-ljalo in mu ni moglo ničesar ve-levati. In ko je tako gledal iz svoje uradniške tinte svojo drža-vo samo v svoji pisarni, ki je bila tri metre široka in štiri me-tre dolga. Sveta okoli sebe ni videl. Videl ga je, toda ker je bilo to življenje deset tisoč me-trov dolgo in deset tisoč metrov široko, se ga je zbal in je hodil ob njem le kakor ob prepadu.

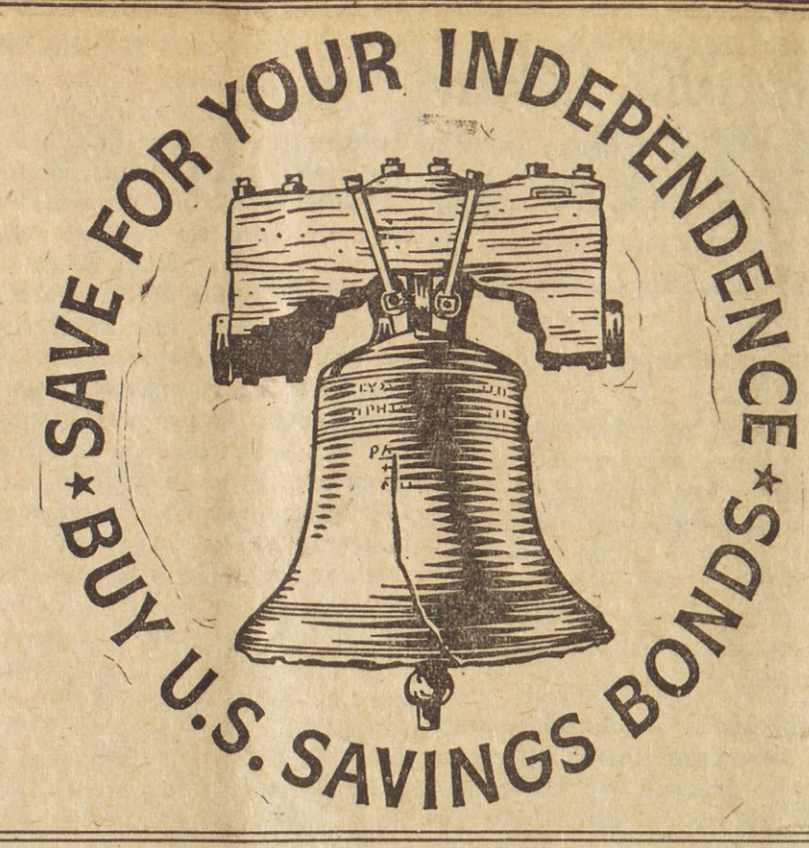
Nikamor se ni ganil. Strmel je predse in je bil žalosten ter zapuščan. Komaj da je opazil, kako je popoldne enkrat stopila njegova žena v sobo. Bila je razigrana, mnogo let mlajša se mu je zdela.

"Če bo zajokal, pa mu daj mleka!" mu je rekla veselo. "Ve-čerjali bomo danes malo kasne-je!"

In že je ni bilo več. Tudi zdaj ni nič rekel. Obšlo ga je neznanško ožetje in ko so kmalu zatem ženske pojoč šle po cesti na delo, se mu je resnično zde-lo, da mora biti tamkaj med nji-mi nekaj veselega, lepšega kot pri njem in v njegovem sru.

Občutil je, da se je vsa njegova družina nekam dvignila, koder je on nič več ne more dohajati. Vsa ulica, vsi znanci so mu uha-jali v ta čudni svet, v katerega sam še ni stopil.

Tedaj je dete zajokalo. Dal mu je piti mleka. Zavest pa, da je zdajle on sam varuhinja, pestu-nja, da mati tega otroka, njego-va, Jakoba Grudna hči, lopato vihti, da bo potem ta otrok shran-jen v sveti, sončni sobi, kjer bo še mnogo drugih takih otrok, ga je spet pahnila v še večjo

pobitost. Sesedel se je na stol, vzjel je legitimacijo Osvobodilne fronte v roke, kjer je bilo zapi-sano, da redno plačuje članari-no. Toda skozi vse to se mu je kakor približ zagodila misel:

"Njegov prijatelj Bernik je pa-del kot talec, ker je bil član Osvobodilne fronte... njegov sosed je umrl v taborišču, ker je delal za Fronto..." In dalje in dalje je razgrinjal misel: "Nje-gov tovariš iz pisarne ima zlato značko za prostovoljno delo, ker dela za Fronto..."

In tako se mu iz vsega tega razrašča iz okna pisarne podoba države. V državnem uradniku se nekaj trga, lomi, lušči in v sru-ce se mu prične prebujati človek. Človek v uradniku trka, kliče, hoče na plan; dolga, dolga let je bil zaprt. Skoraj bi se bil za-dušil v tinti. Uradnik Jakob Gruden se lušči v človeka. Ta člo-vek ni več mrk in čemerem. In ker postaja človek, ne more biti več sam. Uradnik ne pogine, če je sam, človek pa brez človeka pogine.

Že je vstal, da bi šel med svo-je, ki se razigrano smejejo v ku-hinji zdajle, ko so se vrnili z dela. Pa si je ogrnil jopič, iz-muzne se na ulico in hodi in hodi in vedno bolj mu je polno srce. Čuti pomlad, čuti veselje utrip novega, velikega življenja.

Ko se naslednji dan spet do-govore, da bo varoval otroka, se široko nasmeje kot se že leta in leta ni nasmejati ter reče:

"Nemogoče, sem v frontni bri-gadi, danes popoldne pričemo v Litostroju!"

Žena in otroci obstrme. Potem vsi čutijo, kako so se ta trenu-tek našli vsi na isti široki cesti, ki pelje v široko, lepo življenje. Jakob Gruden jih je zadnji, zad-nji hip dohitel.

Svetovna proizvodnja tobaka

Zadnji svetovni pridelek to-baka je znašal po cenitvah ameriškkih izvedencev 1,724 milijonov funtov. Pred vojno je znašala povprečna proizvodnja to-baka 1200 do 1400 milijonov funtov. Porast proizvodnje je posledica vedno večjega povpraševanja po vsem svetu, kakor se je to zgodilo tudi po prvi svetovni vojni. Povpraševanje se po-stopno usmerja od črnih in moč-nih vrst k boljšim vrstam ci-garetnega tobaka. Računajo, da bi bilo povpraševanje po tobaku še večje, ako ne bi bile v neka-terih državah stroge uvozne o-mejitve.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWDALE AVE. - CHICAGO 23, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 2-4904

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi napro-silo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah naj tu navedemo, da naslov ju-goslovanske ambasade se glasi:

**Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St., N. W.
Washington 9, D. C.**

Naslov urada jugoslovanske ga konzula pa se glasi:

**Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.**

**Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois**

**Generalni konzulat FLRJ
v San Franciscu, California.**

Naslov uradnih prostorov Generalnega konzulata FLRJ je sledeč:

**461 MARKET STREET,
San Francisco 5, California.**

Teritorialna pristojnost General. konzulata obsega sledeče države: Arizona, California, Colorado, Idaho, Montana, Nevada, New Mexico, Oregon, Utah, Washington in Wyoming. Poleg tega tudi Teritorij Alaska in otoki Tihega oceana.

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem je-ziku.

POZIV naročnikom lista Prosveta

Uljudno apeliramo na vse naše naročnike lista Prosvete, dnevnika in tednika sredine izdaje, ter The Voice of Youth, da VSELEJ TAKOJ ko se preselite, naznanite upravn-ištvu lista in nam pošljete vaš stari in novi naslov, prvič zato, da naroč-nik dobi točno svoj list in drugič, da nam ni treba plačati 2 centa KAZNI pošti za vsak tak zanemar-jen slučaj. Pismošona vam da brez-plačno kartico Form št. 22-8 ako ga vprašate, isto izpolnite in jo pošljite upravi listu.

Prosimo, upoštevajte ta poziv, s tem pomagate upravi za boljšo po-slugo dostavljanja Prosvete.

PHILIP GODINA, upravitelj

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

CENE LISTU SO:

Za Združ. države in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolico je.....\$3.50
1 tednik in..... 6.80	1 tednik in..... 8.30
2 tednika in..... 5.60	2 tednika in..... 7.10
3 tednike in..... 4.40	3 tednike in..... 5.90
4 tednike in..... 3.20	4 tednike in..... 4.70
5 tednikov in..... 2.00	5 tednikov in..... 3.50

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Prištetih se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov
Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetih, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnisti listu, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnisti znižati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. društva št.....
Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročninal od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. društva št.....
3)..... Čl. društva št.....
4)..... Čl. društva št.....
5)..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

Na prodaj je

posestvo ali kmetija, katero sestoji iz 30 parcel z domačjo vred. Vse je v dobrem stanju in stari kraji v Velkem Cerovcu, fara Stopiče pri Novem Mestu v Jugoslaviji. Če katerega veseli kupiti to posestvo, naj se obrne za podrobnosti na naslov:
MIKE JURŠIĆ, R.D. 1, Box 121-A-3
New Stanton, Pa. —(Adv.)

Pozor! Zakaj bi ozebovali pozimi?

Na prodaj imam lepo malo kmeti-jo v Floridi; nahaja se ob glavni cesti in je 22 akrov dobre zemlje, 5 sobna hiša, dosti Pekans orohov in drugo sadno drevje. Proda se po zmerni ceni. Nadaljša točna poja-nila izvesti pri lastniku. Prišli osebno ali po pišto na naslov: T. DIX, P.O. Wellborn, Florida. —(Adv.)

42nd Anniversary

The Normal Glass Company, lo-cated at 7530 S. Halsted St., is well-known to the readers of this paper. The company is about to observe its 42nd anniversary and invites public inspection of its newly remodeled building.

If you own a house and want to make it modern with glass and mir-rors, or if you want to modernize your church, hall, or new home with glass in colors—Normal Glass Com-pany can do it for you. An added attraction at the Normal Glass Com-pany is the VENETIAN ROOM—displaying lovely mirrors, lamps, hurricane lamps, mirror shadow boxes, frame mirrors and gifts to suit your every need. If you desire something out of the ordinary as a gift or some item to brighten up your home, you definitely should visit the VENETIAN ROOM for the finest selection of decorative mir-rors in the city. Normal Glass Com-pany specializes in glass tops to pre-serve and decorate dressers, coffee tables and other pieces of furniture. Upon call, a representative will come right to your home or office to give a free service estimate. See the Normal Glass Company ad in this issue. —(Adv.)

POZIV naročnikom lista Prosveta

Uljudno apeliramo na vse naše naročnike lista Prosvete, dnevnika in tednika sredine izdaje, ter The Voice of Youth, da VSELEJ TAKOJ ko se preselite, naznanite upravn-ištvu lista in nam pošljete vaš stari in novi naslov, prvič zato, da naroč-nik dobi točno svoj list in drugič, da nam ni treba plačati 2 centa KAZNI pošti za vsak tak zanemar-jen slučaj. Pismošona vam da brez-plačno kartico Form št. 22-8 ako ga vprašate, isto izpolnite in jo pošljite upravi listu.

Prosimo, upoštevajte ta poziv, s tem pomagate upravi za boljšo po-slugo dostavljanja Prosvete.

PHILIP GODINA, upravitelj

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku.

Stane \$3 za celo, \$1.75 za pol, \$1 za četrti leta.

NAROČITE SI GAI
Naslov:
Proletarec
2301 South Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.